

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om tilgængelighed: en menneskeret for handicappede (initiativudtalelse)

(2014/C 177/03)

Ordfører: **Ioannis Vardakastanis**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 14. februar 2013 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Tilgængelighed: en menneskeret for handicappede«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationssamfundet, der vedtog sin udtalelse den 19. november 2013.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 495. plenarforsamling den 21.—22. januar 2014, mødet den 21. januar 2014, følgende udtalelse med 152 stemmer for og 3. hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EØSU opfordrer EU-institutionerne til at anerkende, at artikel 9 i De Forenede Nationers konvention om handicappedes rettigheder (FN-konventionen) udgør en menneskerettighed i sig selv, hvilket betyder, at artiklens fulde gennemførelse via juridiske og politiske foranstaltninger skal skabe de nødvendige forudsætninger for, at alle former for miljøer og aspekter af livet bliver tilgængelige for handicappede. Det er en afgørende forudsætning for den fulde udøvelse af såvel deres borgerlige og politiske som deres sociale, økonomiske og kulturelle rettigheder. Tilgængelighed er til gavn for hele samfundet.

1.2 EØSU opfordrer alle EU-institutioner, politiske organer og agenturer, herunder EØSU selv, til, efter høring af den europæiske handicapbevægelse, at udarbejde en konkret plan med henblik på at sikre tilgængeligheden af bl.a. deres bygninger, websteder og dokumenter.

1.3 EØSU anerkender tilgængelighed som en grundlæggende forudsætning for bæredygtighed og den sociale dimension, for bekæmpelse af fattigdom og marginalisering samt for en styrket social samhørighed.

1.4 EØSU erkender, at der er gjort væsentlige fremskridt på områder som transport og telekommunikation (f.eks. den digitale dagsorden), men at der er behov for flere foranstaltninger, blandt andet i det indre marked.

1.5 EØSU erkender, at manglende tilgængelighed udgør forskelsbehandling i sig selv, og understreger derfor, at der er behov for, at EU udarbejder lovgivning om ikke-forskelsbehandling. Udvalget opfordrer desuden Rådet til at genoptage forhandlingerne om forslaget til direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering, COM(2008) 426 final, (artikel 19 i EUF-traktaten).

1.6 EØSU opfordrer Kommissionen til at leve op til sit langvarige engagement og fremlægge en effektiv juridisk bindende EU-lov om tilgængelighed.

1.7 EØSU opfordrer Europa-Parlamentet og Rådet til at fuldføre arbejdet med det aktuelle forslag til et direktiv om tilgængeligheden af offentlige organers websteder i overensstemmelse med EØSU's udtalelse om Tilgængeligheden af offentlige organers websteder ⁽¹⁾ og forslagene fra Det Europæiske Handicapforum.

1.8 EØSU opfordrer EU-institutionerne til at nå til enighed om at inkludere forpligtende forudgående betingelser vedrørende tilgængelighed og handicap i den nuværende forordning om fælles bestemmelser for strukturfondene og i instrumenter for ekstern bistand og andre støtteinstrumenter.

1.9 EØSU mener ikke, at EU og medlemsstaterne bør bruge krisen og dens følgevirkninger i form af økonomiske stramninger som en undskyldning for at svække opfattelsen af tilgængelighed som en menneskeret.

⁽¹⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 116-121.

1.10 EØSU bemærker, at der ved håndhævelsen af tilgængelighed som en menneskeret bør tages højde for følgende grundlæggende principper: friheden til at vælge og til at bevæge sig, retten til en uafhængig tilværelse, tilpasninger i rimeligt omfang, deltagelse, universelt design og pligt til foregribelse.

1.11 EØSU opfordrer EU og medlemsstaterne til at indføre overvågnings- og håndhævelsesmekanismer under inddragelse af organisationer, der repræsenterer handicappede.

1.12 EØSU understreger, at følgende EU-politikområder bør omfatte tilgængelighedsaspektet: rets- og handleevne, politisk deltagelse, beskæftigelse, statsstøtte, transport, uddannelse, adgang til varer og tjenester, forskning, udenrigspolitik og boliger.

1.13 EØSU mener, at EU-institutionerne ved gennemførelsen af bestemmelserne i FN-konventionen bør inkludere tilgængelighed i følgende instrumenter: standardisering, harmonisering, tekniske krav, incitamenter for erhvervslivet, fagforeningspolitikker og kollektive overenskomster.

1.14 EØSU bemærker, at bevidstgørelsesstrategier er et afgørende middel til at opnå, at samfundet, blandt andre borgerne selv og de vigtigste aktører såsom skoler og massemedier, opfatter tilgængelighed som en menneskeret i henhold til artikel 8 (i FN-konventionen).

1.15 EØSU mener, at tilgængelighed bør inkluderes i undervisningsplanerne for videnskabelige uddannelser (f.eks. arkitektur, ingeniørvidenskab, datalogi osv.).

1.16 EØSU mener ikke, at der er tilstrækkelige statistiske instrumenter til at støtte håndhævelsen af tilgængelighed som en menneskeret, og opfordrer derfor Eurostat til at sikre, at sådanne instrumenter bliver udviklet.

1.17 EØSU gentager som anført i tidligere udtalelser sit tilsagn om at oprette et styringsudvalg, der skal overvåge FN-konventionens gennemførelse.

2. Indledning

2.1 Handicap i et menneskerettighedsperspektiv betyder, at EU som part i FN's konvention om handicappedes rettigheder såvel som alle borgere har ansvar for at opbygge et samfund, hvor alle, også handicappede, kan udøve deres borgerlige, politiske, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

2.2 FN-konventionens definition af et menneske med handicap støtter og styrker den menneskerettighedsbaserede tilgang til handicap: *Handicappede omfatter personer med en langvarig fysisk, psykisk, intellektuel eller sensorisk funktionsnedsættelse, som i samspil med forskellige barrierer kan hæmme dem i fuldt og effektivt at deltage i samfundslivet på lige fod med andre.*

2.3 EU ledsagede sin konklusion af FN-konventionen med en liste over kompetenceområder, som tilgængelighed er en integreret del af. FN-konventionen er den eneste menneskerettighedstraktat, som EU hidtil har indgået.

2.4 Rapporten »World Disability Report« (2011) fra Verdenssundhedsorganisationen og Verdensbanken understreger, at bebyggede miljøer, transport, information og kommunikation ofte er utilgængelige for handicappede ⁽²⁾.

2.5 Adgang til det fysiske miljø og offentlig transport er en forudsætning for handicappedes ret til at bevæge sig frit, som er fastsat i artikel 13 i verdenserklæringen om menneskerettigheder og i artikel 12 i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder. Tilsvarende anses adgangen til information og kommunikation for at være en forudsætning for menings- og ytringsfriheden, som er fastsat i artikel 19 i verdenserklæringen om menneskerettigheder og i artikel 19, stk. 2, i den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder ⁽³⁾.

⁽²⁾ »World Disability Report«, resumé, s. 10.

⁽³⁾ Den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder foreskriver i artikel 25, litra c), at enhver borger har ret til at have adgang til offentlig tjeneste i sit land på grundlag af almindelig ligestilling. Bestemmelserne i denne artikel kan danne grundlag for en tilføjelse af retten til adgang i de vigtigste menneskerettighedstraktater. Punkt 2 og 3.
Den internationale konvention om afskaffelse af alle former for racediskrimination sikrer adgang til alle for offentligheden bestemte steder og indretninger såsom transportmidler, hoteller, restauranter, cafeer, teatre og parker (artikel 5, punkt f). På denne måde er der dannet præcedens for opfattelsen af retten til adgang som en egentlig ret i de internationale lovgivningsmæssige rammer for menneskerettigheder. (Udkast til generel kommentar om artikel 9 — FN's komité for rettigheder for personer med handicap).

2.6 Kontaktpunktet for FN-konventionen (som befinder sig i Kommissionens regi) spiller en central rolle for gennemførelsen af FN-konventionen, hvilket skal ske gennem en proaktiv indsats.

2.7 Den 29. oktober 2012 støttede Rådet etableringen af en struktur for beskyttelse, fremme og overvågning af gennemførelsen af FN-konventionen, bestående af Den Europæiske Ombudsmand, Europa-Parlamentets Udvalg for Andragender, EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder, Det Europæiske Handicapforum og Kommissionen.

2.8 EØSU bifalder det fulde engagement, som Det Europæiske Handicapforum har udvist i forbindelse med overvågningsmekanismen, og understreger, at forummet i vidt omfang bør inddrage civilsamfundet i sit arbejde.

2.9 I FN-konventionen anerkendes tilgængelighed som en ret i artikel 9, 3 og 21.

2.10 FN-konventionens artikler om tilgængelighed opstiller en vigtig juridisk/politisk dagsorden i sig selv. Spørgsmålet kan ikke betragtes isoleret, og man er derfor nødt til at se tilgængelighed som en katalysator og formidler for udøvelsen af alle øvrige borgerlige, økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder.

2.11 I de senere år har EU-lovgiverne i højere grad fokuseret på tilgængelighed, og dette aspekt er bl.a. blevet inddraget i politikområder som offentlige udbud, strukturfonde og andre finansieringsinstrumenter, passagerrettigheder, sektoren for tekniske standarder (TSI-PRM) og beskæftigelse. Dette er særlig vigtigt i betragtning af befolkningsaldringen i Europa.

2.12 Den europæiske handicapstrategi, der er det vigtigste særlige politiske instrument på handicapområdet, har opstillet konkrete EU-mål. Via den europæiske handicapstrategi har Kommissionen forpligtet sig til at fremlægge juridisk bindende foranstaltninger til at opnå tilgængelighed, herunder webtilgængelighed og EU-loven om tilgængelighed ⁽⁴⁾.

2.13 Den digitale dagsorden for Europa tjener som en god model for indførelse af overordnede politiske strategier og indeholder desuden specifikke tiltag til at sikre tilgængelighed for handicappede. Fremskridt med hensyn til tilgængelighed vil smitte af på samfundet og økonomien generelt og dermed skabe nye job og tilføre merværdi. Den fulde gennemførelse af dagsordenen bør munde ud i et digitalt Europa uden barrierer for handicappede.

2.14 Der er behov for at anvende det potentiale, der ligger i tilgængelighed, i det indre marked, idet det vil fremme den tværnationale mobilitet i Europa og styrke mobiliteten hos arbejdstagere og handicappede. Adgangen til programmer for livslang læring bør sikres. De europæiske beskæftigelsesstrategier bør også omfatte behovet for fastholdelse af job for og omskoling af personer, som udsættes for handicap i løbet af deres arbejdsliv.

2.15 Europa 2020-strategien kunne have indeholdt en mere omfattende strategi for handicapområdet, herunder for emner som tilgængelighed og inddragelse af handicappede og deres repræsentative organisationer. Manglen på vidtspændende indikatorer for handicapområdet i denne strategi har resulteret i manglende opmærksomhed, manglende information og manglende tildeling af ressourcer. Jobskabelse er den grundlæggende strategi for sikring af social inklusion.

2.16 EØSU understreger imidlertid, at der fortsat er behov for en stor indsats, og bifalder derfor Kommissionens direktivforslag om tilgængeligheden af offentlige organers websteder.

2.17 EØSU opfordrer Kommissionen til som lovet at foreslå en juridisk bindende EU-lov om tilgængelighed uden yderligere forsinkelse eller udsættelse.

2.18 Den økonomiske krise har dramatiske følger for handicappedes udøvelse af menneskerettighederne, herunder tilgængelighed. Tilgængelighedsniveauerne falder, og som konsekvens heraf udvikles der mere utilgængelige samfund. Det bør bemærkes, at alle familier er berørt af den økonomiske krise, men at konsekvenserne for familier med handicappede børn er uforholdsmæssigt store ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Som fremlagt i punkt 99 i Kommissionens arbejdsprogram for 2012.

⁽⁵⁾ Komitéen for Barnets Rettigheder har vedtaget en generel kommentar nr. 9 (2006) om handicappede børns rettigheder. Betydningen af tilgængelighed blev gentaget af Komitéen for Barnets Rettigheder i dennes generelle kommentar nr. 17 (2013) om barnets ret til hvile og fritid, til at lege og dyrke fritidsinteresser, og til frit at deltage i det kulturelle og kunstneriske liv (artikel 31).

2.19 EU må vedtage et specifikt program for at sikre, at handicappede børn har adgang til alle miljøer og aspekter af livet.

2.20 Europa har brug for inklusiv vækst og tilgængelighed som en grundlæggende forudsætning for bæredygtighed, og navnlig for gennemførelsen af den sociale dimension, for bekæmpelsen af fattigdom og marginalisering samt for en styrket social samhørighed gennem inddragelsen af handicappede.

3. Tilgængelighed: en menneskeret

3.1 EØSU mener, at »tilgængelighed som en menneskeret« kræver en praktisk indsats baseret på politiske og operationelle modeller. Det bør være en model, der omfatter hele samfundet og ikke kun personer med handicap.

3.2 EØSU fremhæver, at tilgængelighed som en menneskeret og set i relation til en politisk dagsorden bør ses på to måder:

- som en menneskeret i sig selv, der vedrører muligheden for at deltage, handle, kommunikere og blive informeret på selvstændig og sikker vis og
- som en menneskeret i forbindelse med gennemførelsen af andre menneskerettigheder, der gør den til en grundlæggende katalysator og formidler.

3.3 EØSU anerkender FN-konventionens retningslinjer for udvikling af en model for tilgængelighed og mener, at den politiske beslutningsproces på dette område bør omfatte:

- tiltag, der skal gøre det muligt for handicappede at leve et selvstændigt liv og deltage fuldt ud i alle livets aspekter
- foranstaltninger, der omfatter forebyggelse, kortlægning og fjernelse af hindringer og barrierer for tilgængelighed.

3.4 EØSU er enig i, at det er nødvendigt at sikre et selvstændigt liv (som er knyttet til et liv i samfundet og deltagelse i samfundslivet) som anført i artikel 19 i FN-konventionen gennem tre vigtige tiltag:

- sikre, at handicappede kan vælge den bopæl, de foretrækker
- sikre nødvendig støtte, således at handicappede kan udøve samme rettigheder som andre samfundsborgere
- sikre, at handicappede har adgang til generelle tjenesteydelser på lige fod med andre.

3.5 EØSU bemærker, at handicappede skal have mulighed for at træffe uafhængige og selvstændige valg på lige fod med andre.

3.6 EØSU noterer sig rapporten »Global Report on living and being included in the community⁽⁶⁾«, som er udarbejdet af Inclusion International, og som påpeger, at personer med intellektuelle handicap nægtes grundlæggende adgangsrettigheder såsom retten til at eje fast ejendom, retten til kommercielle tjenester, retten til at kunne vælge, hvor de vil gå tur eller retten til at besøge en legeplads sammen med deres klassekammerater.

3.7 EØSU erkender, at institutionsanbringelse er en ekstrem overtrædelse af menneskerettighederne og en uheldig konsekvens af udviklingen i de sociale tjenester i Europa, set i forhold til andre regioner i verden. Dette rammer alle EU-lande uanset levestandard. Strategier for afinstitutionalisering bør følges op med udvikling af alternative tjenester i nærmiljøet, idet der uden sådanne tjenester ikke kan opnås en forbedring. Handicappede vil i så fald blive hjemløse.

⁽⁶⁾ <http://inclusion-international.org/living-in-community/>.

3.8 EØSU mener, at definitionen af »barrierer« ikke kun skal omfatte fysiske barrierer, men også holdningsmæssige og lovgivningsmæssige barrierer samt politik, adfærd og traditioner, manglende viden og kulturel diskrimination. EØSU påpeger, at en afskaffelse af disse barrierer vil gavne hele samfundet.

3.9 EØSU bemærker, at der i højere grad bør fokuseres på anerkendelsen af tegnsprog og andre kommunikationsformer for døve samt tale-til-tekst-formater for hørehæmmede. Der bør desuden stilles faciliteter til rådighed for at sikre dokumenter med blindskrift og skærmlæsere til blinde og letlæselig information for personer med intellektuelt og adfærdsmæssigt handicap.

3.10 EØSU påpeger, at skiltning, tilgængelig information og kommunikation, støttetjenester, orientering og adgang til bygninger og mulighed for at færdes i disse er afgørende for mange handicappede, navnlig for personer med kognitive svagheder.

3.11 EØSU peger på to grundlæggende instrumenter, der skal tages i betragtning i forbindelse med analysen af tilgængelighed som en menneskeret:

- »Tilpasninger i rimeligt omfang« betyder nødvendige og passende ændringer og justeringer, som ikke indebærer en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde, når dette i et konkret tilfælde er nødvendigt for at sikre, at handicappede kan nyde eller udøve alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre (artikel 2 i FN-konventionen). Tilpasninger i rimeligt omfang bør under ingen omstændigheder erstatte forpligtelsen til at sikre adgang til infrastrukturer, bebyggede miljøer og tjenester og varer i tråd med princippet om universelt design. Med tilpasninger i rimeligt omfang sikres retfærdighed for den enkelte i form af ikke-forskelsbehandling og lige behandling under hensyntagen til den enkeltes værdighed, selvstændighed og frie valg. EØSU mener, at højere standarder for tilgængelighed generelt resulterer i flere tilpasninger i rimeligt omfang.
- Efter EØSU's opfattelse bør princippet om »uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde« gennemføres i overensstemmelse med den nuværende lovgivning, og udvalget opfordrer derfor de offentlige myndigheder til at kontrollere og støtte gennemførelsen af tilpasninger i rimeligt omfang på alternative måder (fonde, offentlige udbud mm.). Dette bør omfatte konsekvensanalyser, hvor borgerens rettigheder bør vægtes højere end udbyderens behov. Det er vigtigt at sikre, at der kun forekommer ganske få undtagelser i forbindelse med gennemførelsen af princippet om tilpasninger i rimeligt omfang.

3.12 EØSU mener, at universelt design bør være et vejledende princip til sikring af et fuldt tilgængeligt samfund, og at det skal gøres til et operationelt politisk krav i den politiske beslutningsproces, f.eks. ved at lade princippet indgå i en forordnings bestemmelser ⁽⁷⁾. Der er behov for, at det generelle design ledsages af udviklingen af supplerende hjælpemidler og teknologier.

3.13 En opfyldelse af pligten til at sikre tilgængelighed på forhånd kan være en stor fordel for handicappede, idet deres behov foregribes, inden de reelt opstår. Med hensyn til produkter og tjenesteydelser kræver dette, at sådanne potentielle behov allerede tages i betragtning i designfasen.

3.14 Der bør skelnes mellem følgende to punkter: 1) pligten til at sikre adgang til alle nydesignede, -opførte og -fremstillede elementer, infrastruktur, varer, produkter og tjenesteydelser og 2) pligten til at fjerne barrierer og sikre adgang til eksisterende fysiske miljøer, transport, information og kommunikation samt til tjenester, der henvender sig til den brede offentlighed. Deltagerstaterne er forpligtede til at sikre begge punkter, men da det førstnævnte vil blive gennemført gradvist, bør deltagerstaterne fastlægge klare faste frister og tildele passende ressourcer til afskaffelse af de eksisterende barrierer ⁽⁸⁾.

⁽⁷⁾ Hvis en bygning gøres tilgængelig *ab initio*, risikerer de samlede byggeomkostninger at stige med op til 0,5 % (eller i mange tilfælde slet ikke), mens omkostningerne ved efterfølgende tilpasninger kan være højere end ved *ab initio*. Tilgængeligheden af information og kommunikation, herunder IKT, bør også opnås *ab initio*, da efterfølgende tilpasninger af internet og IKT kan øge omkostningerne, og det er derfor mere økonomisk at indføre frivillige IKT-tilgængelighedsfaciliteter i et tidligt stadie af design- og opførelsesfasen. Udkast til generel kommentar om artikel 9 — FN's komité for rettigheder for personer med handicap. Den gennemsnitlige levetid for en bygning eller anden fysisk infrastruktur er mere end 50 år, mens den for en digital infrastruktur kun er tre-fire år. Det er desuden værd at nævne, at byggeomkostningerne er meget lavere.

⁽⁸⁾ Udkast til generel kommentar om artikel 9 — FN's komité for rettigheder for personer med handicap.

3.15 EØSU bemærker, at personlig hjælp (herunder »live assistance« som nævnt i FN-konventionen) er en grundlæggende målrettet foranstaltning, der skal sikre, at personer med handicap kan udøve en række rettigheder.

3.16 EØSU anerkender, at ikke-forskelsbehandling er et grundlæggende instrument til at sikre, at menneskerettighederne respekteres, men det er ikke tilstrækkeligt, hvis det ikke ledsages af andre instrumenter såsom positiv særbehandling og standardisering samt uddannelse og fremme af forståelsen for handicappedes rettigheder blandt arbejdsgivere, civilingeniører, arkitekter, advokater, økonomer mm. En sådan uddannelse bør indgå i deres undervisningsplaner. EØSU mener, at der bør gøres fremskridt med hensyn til det forslag til et direktiv om gennemførelse af princippet om lige behandling af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering, COM(2008) 426 final, (på baggrund af artikel 19 i EUF-traktaten), som i øjeblikket ligger stille.

3.17 Der vil ikke blive tale nogen grundlæggende gennemførelse af forpligtelserne om tilgængelighed som en menneskeret, hvis ikke de handicappedes organisationer på omfattende og meningsfuld vis inddrages i gennemførelsen af artikel 4, stk. 3, og artikel 33 i spørgsmål om tilgængelighed. En sådan deltagelse kan sikres, hvis handicaporganisationerne modtager de nødvendige økonomiske ressourcer til at udvikle deres lobbyaktiviteter. EØSU opfordrer til, at det i programmet for grundlæggende rettigheder, der skal erstatte Progress-programmet, sikres, at paraplyorganisationer og specifikke handicaporganisationer modtager samme niveau af økonomisk støtte.

3.18 EØSU fremhæver, at der er forskel på, i hvilken grad handicappede udøver menneskerettighederne i land- og byområder, og at denne ubalance bør afhjælpes ved hjælp af effektive foranstaltninger på nationalt og regionalt niveau.

3.19 Virksomheder og arbejdsgivere i EU bør integrere tilgængelighed i deres mangfoldighedsfremmende politikker og fremme udarbejdelsen af planer til større mangfoldighed.

3.20 EØSU anerkender den betydning, som tilgængelighed har for den sociale samhørighed, og EU's bæredygtighedsstrategier bør derfor omfatte tilgængelighed som middel til at opfylde målsætningerne heri.

3.21 EØSU bemærker, at kvinder med et handicap konfronteres med restriktioner i forbindelse med udøvelsen af deres rettigheder på områder som sundhed, social inklusion, uddannelse og beskæftigelse. Disse restriktioner resulterer i dårligere levevilkår, dårligere sundhedstilstand, arbejdsløshed og fattigdom. Det samme gælder for andre sårbare personer med handicap, herunder børn, ældre og mennesker med et stort behov for støtte, der står over for alvorlige restriktioner med hensyn til udøvelsen af deres rettigheder.

3.22 EØSU påpeger, at nutidens unge repræsenterer fremtiden, og at der må skabes gode vilkår med hensyn til tilgængelighed, således at handicappede unge fuldt ud kan udøve deres rettigheder. EØSU opfordrer EU til at sikre, at Unionens ungdomspolitikker omfatter en specifik dimension, der støtter unge handicappede.

4. Indvirkning på EU-lovgivning og politisk beslutningstagning

4.1 EØSU bemærker, at efter at EU er blevet part i FN-konventionen, bør alle proportionale politiske/juridiske EU-initiativer analyseres ud fra en målsætning om at sikre et selvstændigt liv for handicappede, fuld deltagelse og afskaffelse af barrierer og forhindringer. Denne model bør have følger for eksisterende EU-retsakter, hvoraf nogle indgår i kompetenceerklæringen.

4.2 EØSU mener, at det indre marked bør udvikles således, at det sikres, at det inkluderer handicappolitik, standardisering og harmonisering af tilgængelighed som middel til at modernisere det og styrke dets konkurrenceevne og evne til inklusion i en global økonomi. Der findes en handicapøkonomi.

4.3 EØSU anmoder om, at der opstilles en EU-dagsorden baseret på to faktorer:

— tilgængelighed som en menneskeret

— inddragelse af tilgængelighed i andre vigtige politiske beslutningsprocesser.

4.4 EØSU anser tilgængelighed for at være en grundlæggende rettighed, der kræver en specifik politisk dagsorden, og opfordrer på det kraftigste Kommissionen til i forbindelse med dens politiske beslutningsproces at fremsætte et forslag til en dagsorden for rettigheder med hensyn til tilgængelighed.

4.5 EØSU opfordrer til, at følgende områder analyseres med baggrund i princippet om tilgængelighed som en menneskeret:

- adgang til visse tjenester og socialpolitikker kræver fuld rets- og handleevne. EU bør sikre harmonisering af principperne for handicappedes rets- og handleevne i EU
- politisk deltagelse og stemmeret for handicappede til alle valg (lokale og nationale), men navnlig valg til Europa-Parlamentet, bør garanteres juridisk ved at sikre, at valglokaler, stemmesteder, information fra politiske partier mm. er tilgængelige
- borgerlige rettigheder (ejendom, ret til liv, uafhængighed, sikkerhed mm.). Adgangen til disse grundlæggende borgerlige rettigheder skal sikres gennem europæisk handling, der omfatter personlig bistand, således at handicappede kan få mulighed for at udøve retten til tilgængelighed.

4.6 EØSU opfordrer til konkret handling på følgende områder ud fra en målsætning om tilgængelighed som en menneskeret: forebyggelse af konsekvenserne af den økonomiske krise for standarderne for tilgængelighed og for de handicappedes mulighed for at leve et selvstændigt liv; adgang til uddannelse⁽⁹⁾; et program for adgang til sociale og kulturelle⁽¹⁰⁾ rettigheder (sociale relationer, fritid, turisme); internationalt samarbejde, aftaler inden for handel og økonomi og EU's stilling på områder såsom naturkatastrofer og udviklingssamarbejde, årtusindudviklingsmålene, asylansøgere og forholdet til FN og IMF; på forskningsområdet bør Horisont 2020 anvendes; adgang til boliger, herunder socialt boligbyggeri; sport bør anvendes som middel til social inklusion, herunder adgang til bygninger, faciliteter, programmer osv.

4.7 Inklusion kan bl.a. realiseres ved hjælp af en kollektiv indsats af alle aktører på en række områder med relation til grundlæggende rettigheder:

- EU's politiske partier skal sikre handicappedes deltagelse i deres interne procedurer. Arbejdsmarkedets parter bør sikre, at de kollektive overenskomster omfatter personer med handicap og midler, som kan sikre dem adgang til beskæftigelse og tilpasninger i rimeligt omfang. EØSU bifalder EU's rammeaftale om inklusive arbejdsmarkeder og opfordrer til, at denne gennemføres fuldt ud på nationalt niveau
- Civilsamfundsorganisationer bør fremme foranstaltninger, som omfatter generelle sociale krav om tilgængelighed for handicappede
- Alle ovennævnte aktører bør sikre, at deres faciliteter, websteder, interne procedurer og ansættelsespolitikker er tilgængelige.

⁽⁹⁾ Uden tilgængelig transport til skoler og uden tilgængelige skolebygninger, tilgængelig information og kommunikation vil handicappede være afskåret fra at udøve deres ret til uddannelse (artikel 24 i FN-konventionen). Skoler skal derfor være tilgængelige, som det udtrykkeligt fremgår af artikel 9, stk. 1, litra a), i FN-konventionen. Hele konceptet med åben uddannelse bør imidlertid være tilgængeligt, ikke blot bygningerne, men også alle former for information og kommunikation, støttetjenester og tilpasninger i rimeligt omfang på skoler (udkast til generel kommentar om artikel 9 — FN's komité for rettigheder for personer med handicap).

⁽¹⁰⁾ Artikel 30 i FN's konvention om handicappedes rettigheder foreskriver, at deltagerstaterne skal anerkende handicappedes ret til at tage del i kulturlivet på lige fod med andre og træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at handicappede:

- (a) har adgang til kulturstof i en tilgængelig form
- (b) har adgang til fjernsynsprogrammer, film, teaterforestillinger og andre kulturelle aktiviteter i en tilgængelig form
- (c) har adgang til kultursteder som teatre, museer, biografteater, biblioteker og turismål og så vidt muligt har adgang til monumenter og steder af national kulturel betydning.

Adgang til kulturelle og historiske bevaringsværdige monumenter kan i visse tilfælde være en udfordring; deltagerstaterne er dog forpligtet til at bestræbe sig på i videst muligt omfang at gøre disse steder tilgængelige. Mange monumenter og steder af national kulturel betydning er gjort tilgængelige på en sådan måde, at deres kulturelle og historiske identitet og enestående karakter bevares. (udkast til generel kommentar om artikel 9 — FN's komité for rettigheder for personer med handicap).

Den internationale WIPO-traktat om ophavsret, der har til formål at lette adgangen til offentliggjorte værker, og som blev vedtaget i juni 2013, bør sikre adgangen til kulturelt materiale uden urimelige og diskriminerende barrierer for handicappede, navnlig for dem, der har vanskeligt ved at få adgang til traditionelle trykte værker.

4.8 EØSU opfordrer til at udvikle og styrke inddragelsen af en strategi for standardisering og tilgængelighed i forbindelse med udviklingen af teknologi.

4.9 EØSU bemærker, at tilgængelighed skaber mulighed for at udvikle aktiviteter i nye sektorer, hvilket kræver nye kvalifikationer, navnlig i IKT-sektoren. Personer med handicap bør kunne overvinde den digitale kløft med støtte fra målrettede EU-politikker.

4.10 EØSU mener, at det er nødvendigt at opbygge kapacitet hos alle aktører: offentlige myndigheder, private virksomheder, civilsamfundet og handicaporganisationer. Der bør rettes en særlig opmærksomhed mod de små og mellemstore virksomheder.

4.11 EØSU opfordrer Kommissionen til at leve op til sit langsigtede engagement og fremlægge en effektiv juridisk bindende EU-lov om tilgængelighed.

4.12 EØSU bifalder fremlæggelsen af forslaget om tilgængeligheden af offentlige organers websteder og gentager sine anbefalinger fra udtalelsen om Tilgængeligheden af offentlige organers websteder⁽¹¹⁾.

— Nettet (dvs. tjenester og indhold) er blevet en naturlig del af aktiviteter som jobsøgning, indsamling af informationer, uddannelse, indkøb og socialt samvær

— tjenesters webindhold bør gøres tilgængeligt for alle operatører (virksomheder eller den offentlige sektor).

4.13 EØSU bifalder, at tilgængelighedskriterier og betingelser på handicapområdet inddrages i strukturfondsforordningerne og andre områder som f.eks. transport og passagerrettigheder.

4.14 EØSU mener, at EU-institutionernes formænds møde om handicapspørgsmål og Kommissionens generaldirektoraters møde om gennemførelse af FN-konventionen som lovet bør afholdes med regelmæssige mellemrum med deltagelse af repræsentanter fra den europæiske handicapbevægelse med henblik på politisk overvågning og fremme af gennemførelsen af FN-konventionen, herunder dens bestemmelser vedrørende tilgængelighed.

4.15 EØSU bemærker, at inddragelsen af tilgængelighed som et kriterium i de nuværende finansieringssystemer vil betyde en forbedring på dette område: strukturfonde, den sociale investeringspakke, fremtidige generelle gruppefritagelser vedrørende statsstøtte på beskæftigelsesområdet, TEN-T-retningslinjer, idet der uden tvivl er utilstrækkelige midler til finansiering.

4.16 EØSU mener, at adgangen til massemedier bør fremmes, og handicappedes behov synliggøres i denne type medier.

5. Overvågning

5.1 EØSU opfordrer til, at der udformes en strategi, som styrker borgernes indflydelse, eftersom det er et grundlæggende middel til at sikre fuld gennemførelse af tilgængelighed. Der er behov for bevidstgørelseskampagner, og handicappede og alle andre borgere skal informeres om deres rettigheder på tilgængelighedsområdet.

5.2 EØSU beklager, at der mangler indikatorer, og opfordrer Eurostat til at udarbejde en strategi for udvikling af specifikke indikatorer baseret på FN's Menneskerettighedskontors indikatorer og udkastet til generel kommentar fra FN's komité for rettigheder for personer med handicap om artikel 9.

5.3 EØSU opfordrer til, at klare tilgængelighedskriterier og overvågningsmekanismer (bebyggede miljøer, infrastruktur, moderne it såsom operativsystemer til tablets og smartphones og Kommissionens mandat 376 om krav om tilgængelighed til IKT-produkter og -tjenester) indføjes i standarderne. Handicappede bør deltage fuldt ud på alle stadier i forbindelse med udarbejdelsen af standarder.

5.4 EØSU mener, at der skal udvikles effektive håndhævelsessystemer, som i øjeblikket mangler i Europa.

5.5 EØSU fremhæver behovet for at anvende overvågningsmekanismerne i den kommende forordning om fælles bestemmelser for strukturfondene til at sikre, at de forudgående betingelser på handicapområdet opfyldes, samt at arbejdsmarkedets parter og handicaporganisationer deltager fuldt ud i overvågningen.

⁽¹¹⁾ EUT C 271 af 19.9.2013, s. 116-121.

5.6 EØSU mener, at de europæiske og nationale uddannelsesstrategier bør lade tilgængelighed for personer med handicap indgå i skolernes og universiteternes studieplaner.

5.7 EØSU gentager sit tilsagn, der fremgår af tidligere udtalelser, om at oprette et styringsudvalg, som skal overvåge EØSU's gennemførelse af FN-konventionen i forbindelse med fastlæggelsen af udvalgets aktiviteter som politisk organ.

5.8 En europæisk ordning for mekanismer til certificering af tilgængelighed bør fremmes. Handicaporganisationerne bør inddrages i dette arbejde.

5.9 Tilgængelighedsaspektet bør inkluderes i EU's juridiske og politiske konsekvensanalyser. Der skal udvikles værktøjer, som kan fremme inklusion på en ensartet måde i alle medlemsstater.

5.10 EØSU opfordrer til, at EU-institutionernes (herunder EØSU's) gennemførelse af den europæiske handicapstrategi overvåges, og påpeger, at den fysiske eller elektroniske tilgængelighed af faciliteter, ansættelsespolitikker og information bør sikres. Dette politikområde bør vies særlig opmærksomhed ved evalueringen af strategien i 2015.

Bruxelles, den 21. januar 2014

Henri MALOSSE

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
